

Bewogen jaar

Tekst: Sil Biesbroek
Foto's: Cumela Communicatie

EEN TERUGBLIK OP HET
PFAS-DOSSIER



Het tijdelijk handelingskader PFAS-houdende grond en baggerspecie heeft cumelabedrijven het afgelopen jaar flink dwars gezeten. Inmiddels is er meer speelruimte, maar het realiseren daarvan had nogal wat voeten in de aarde. Gerben Zijlstra, beleidsmedewerker bodem, en Jan Vrij, voorzitter van de sectie Grondverzet en cultuurtechniek, blikken terug op een bewogen jaar.

08-07 2019 HET TIJDELIJK HANDELINGSKADER WORDT GEÏNTRUCUEERD

Op de valreep van het zomerreces introduceert staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat Stientje van Veldhoven geheel onverwacht het tijdelijk handelingskader PFAS. Hierin is vastgelegd dat je vanaf 8 juli de grond moet onderzoeken op PFAS. In de toepassingsnormen staat dat in

‘ALS VOORZORGSMAATREGEL HIELD HET MINISTERIE DE STRENGSTE NORMEN AAN’

landbouw- en natuurgebieden grond met daarin meer dan 0,1 microgram PFAS niet mag worden verplaatst. In woon- en industriegebieden ligt dat gehalte hoger, namelijk op 3,0 microgram. Het handelingskader veroorzaakt veel onduidelijkheid bij cumelabedrijven.

Het handelingskader werd geïntroduceerd naar aanleiding van een rapport van het RIVM dat in maart 2019 verscheen, legt Gerben Zijlstra uit. “In dat rapport staat een zin waarin het RIVM aangeeft niet te weten hoe PFAS-houdende grond zich in water gedraagt en dat daar nader onderzoek naar moet worden gedaan”. Hij vermoedt dat die zin de trigger was voor het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat om zulke strenge PFAS-normen te formuleren. “Er was te weinig bekend over de schadelijkheid van PFAS, dus als voorzorgsmaatregel hield het ministerie de strengste normen aan”, aldus Zijlstra. Volgens hem is er in de formulering van het tijdelijk handelingskader veel te weinig rekening gehouden met het feit dat PFAS zich bijna overal in de Nederlandse bodem bevindt.

“Het ministerie heeft verzuimd om een impactanalyse uit te voeren, dus wist het niet wat voor gevolgen de maatregelen hadden voor het grondverzet en -beheer.”

De gevolgen van die strenge normering en de verplichting om grond te onderzoeken op PFAS worden al snel duidelijk. Grondbanken nemen geen grond meer aan en aannemers kunnen geen nieuwe opdrachtgevers vinden. Bij Cumela melden zich veel ondernemers die in de problemen komen vanwege de strenge normering, onder andere doordat er in het begin van het tijdelijk handelingskader nog geen laboratoria zijn die grond op PFAS kunnen onderzoeken.

27-08 2019 **BRANDBRIEF WORDT VERSTUURD NAAR STAATSSECRETARIS VAN VELDHOVEN**

Cumela besluit niet bij de pakken neer te gaan zitten. Al snel vormt zich een alliantie van organisaties die belang hebben bij ruimere PFAS-normen. “Wat de PFAS-problematiek teweeg heeft gebracht, is dat er veel meer wordt samengewerkt tussen brancheverenigingen”, geeft Jan Vrij aan. “Een paar jaar geleden waren het gewoon concurrenten, maar nu wordt er samen naar één doel gestreefd.”

Samen met Bouwend Nederland, Cascade en de Vereniging van Waterbouwers stuurt Cumela een brief aan staatssecretaris Van Veldhoven. Hierin zetten de organisaties de problemen uiteen die voortkomen uit het tijdelijk handelingskader. Ze geven aan graag met Van Veldhoven in gesprek te gaan om een werkbare vorm te vinden om om te gaan met de PFAS normering.

ER WORDT NU VEEL MEER SAMENGEWERKT TUSSEN DE BRANCHEVERENIGINGEN

Wat volgt is een radiostilte vanuit het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. “Nul-kommanul reactie”, zegt Zijlstra. In de media werd de brandbrief wel opgepakt. Het Financieel Dagblad begon over het PFAS-dossier te schrijven en Zijlstra werd uitgenodigd voor een interview bij BNR Nieuwsradio.

“Het ministerie vond contact eng”, denkt Vrij. Hij legt uit dat er een paar partijen zijn die nauw contact onderhouden met het ministerie, zoals Bouwend Nederland. “Dat hebben wij niet en dan zie je dat het ministerie contact eng vindt”, aldus Vrij. Hij benadrukt dat de samenwerking tussen verschillende brancheorganisaties een doorslaggevende factor is geweest in het contact met het

ministerie. “Ook omdat we als brancheverenigingen samen optrokken, heeft het ons uiteindelijk serieus genomen. Anders was het een kansloze missie geweest.”

04-10 2019 **CONTACT MET KAMERLEDEN**

Het ministerie blijft nog lang na de brandbrief afhoudend in het contact met onder andere Cumela. Ondertussen probeert Gerben Zijlstra voet aan de grond te krijgen in politiek Den Haag. Via Cumela-lid Jan Kamphorst komt hij in contact met Erik Ziengs (VVD) en later ook met Maurits von Martels (CDA). Zij zijn beide lid van de vaste Kamercommissie voor Infrastructuur en Waterstaat, waarin het PFAS-dossier wordt behandeld. “In het parlement hebben we toen met Ziengs gesproken. Voor die afspraak hadden we een half uur, maar we hebben uiteindelijk een uur daar gezeten”, zegt Zijlstra. Hij heeft toen uitgelegd op welke manier de PFAS-normen gevolgen hebben voor ondernemers. Het gesprek was vruchtbaar. “Naar aanleiding van dit gesprek heeft Ziengs andere Kamerleden benaderd om met Cumela in gesprek te gaan. Hierdoor ontstond er ook contact met Von Martels van het CDA.”

Deze gesprekken resulteren er uiteindelijk in dat Ziengs en Von Martels gezamenlijk enkele moties indienen, waaronder een motie voor het instellen van een taskforce voor het PFAS-dossier. Deze motie wordt aangenomen. Zijlstra is nauw betrokken bij de formulering van deze moties. “Tijdens de plenaire kamerbehandeling van het PFAS-dossier hadden Ziengs en ik continu e-mail- en appcontact over de inhoud van het debat.”

MET DE ACTIE WORDT ER EEN KRACHTIGE BOODSCHAP AFGEGEVEN AAN HET KABINET



**28-10
2019** **STAATSSECRETARIS VAN VELDHOVEN
KOMT OP WERKBEZOEK**

“Toen er werd aangekondigd dat er op 30 oktober op het Malieveld een demonstratie was van Grond in Verzet werd ik opeens door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat benaderd met de boodschap dat de staatssecretaris op werkbezoek wilde komen”, zegt Zijlstra. Zijn eerste reactie was: “Natuurlijk, dat kunnen we regelen.”

**‘ER ZIJN VEEL OVERHEIDSPARTIJEN DIE GEWOON
HUN EIGEN GANG GAAN’**

Op 28 oktober bezoekt staatssecretaris Van Veldhoven met een delegatie twee cumelabedrijven, waaronder het bedrijf van Jan Vrij, en het hoogheemraadschap Delfland. “We hebben toen aangegeven wat wij als problemen zien en we hebben ook aangegeven hoe groot het probleem zou worden”, zegt Vrij over het werkbezoek. Volgens hem is de staatssecretaris dan nog steeds in de veronderstelling dat het met goede voorlichting gewoon goed zal komen. “Ze zei het te snappen, maar gaf aan dat ze ook de regelgeving moest volgen”, legt Vrij uit. “Wij stelden voor: waarom niet eerst monitoren en dan pas een handelingskader stellen. Dan kun je kijken wat de effecten zijn”, aldus Vrij. Staatssecretaris Van Veldhoven wilde daar niet in meegaan, omdat de omvang van het gevaar van PFAS-houdende grond nog niet duidelijk was.

Zijlstra vond het werkbezoek heel nuttig. “Het was heel intensief. We hebben ons vooral gefocust op het uitwisselen van feiten en kennis”, zegt hij daarover. Hij geeft aan dat er toen wat afspra-

ken zijn gemaakt met de staatssecretaris waarmee op het ministerie ook echt wat is gedaan.

**30-10
2019** **DEMONSTRATIE GROND IN VERZET
OP HET MALIEVELD**

Om duidelijk te maken welke desastreuze gevolgen het tijdelijk handelingskader heeft, wordt er op 30 oktober gedemonstreerd op het Malieveld in Den Haag. Er komen duizenden demonstranten op het protest af en met de duizend machines die er op die dag op het Malieveld staan, wordt er een krachtige boodschap afgegeven aan het kabinet. Cumela steunt deze actie en roept haar leden op mee te demonstreren. “We hebben toen gezegd: we willen als Cumela meedoen, maar dan willen we wel dat het een publieksvriendelijke actie wordt”, legt Zijlstra uit. “Dus we wilden niet heel Nederland dichtgooien of zo”, zegt hij. Zijlstra blikt tevreden terug op de demonstratie “Vanaf eind oktober was het gesprek gaande en de urgentie helder, ook bij Kamerleden en het ministerie.”

“Op die dag ging ik van interview naar interview”, vertelt Vrij over de dag van de demonstratie. “Daarmee hebben we ook heel veel publiciteit getrokken”, stelt hij vast. Hij vindt dat de demonstratie zelf keurig is verlopen. “Alle credits naar de organisatoren, wat dat betreft. We hebben op die dag met z’n allen goede zaken kunnen doen.”

**20-11
2019** **CUMELA SLUIT ZICH AAN BIJ
DE TASKFORCE PFAS**

In de taskforce PFAS werken de overheden en het bedrijfsleven op landelijk niveau samen om knelpunten in het grondverzet en baggerwerk die zijn



Tijdens het werkbezoek overhandigt Gerben Zijlstra een bord aan staatssecretaris Van Veldhoven waarop een berg van onwerkbaar grond op het Malieveld te zien is.



ontstaan vanwege het tijdelijk handelingskader op te lossen. Op 20 november sluit Jan Vrij zich namens Cumela aan bij de vergaderingen van deze taskforce. “De opdracht was het in kaart brengen van de praktische problemen en daar een mogelijke oplossing voor vinden en die direct communiceren met de staatssecretaris”, legt Vrij uit.

“Op gegeven moment had het ministerie verzonden dat grondbanken en gronddepots allemaal hun afvalwater moesten gaan bemonsteren op PFAS. Dat zou een hele administratieve rompslomp met zich mee gaan brengen”, vertelt Vrij. Deze maatregel heeft de taskforce weten te voorkomen. Volgens Vrij is dit één van de hoogtepunten van de taskforce. “We hebben er echt heel hard voor moeten vechten om dat plan van tafel te krijgen en dat is ons uiteindelijk gelukt. Daar hebben eigenlijk alle Cumela-leden die een grondbank of gronddepots hebben voordeel bij”, aldus Vrij. Hij legt uit dat het meeste water in Nederland verhoogde PFAS-waarden heeft. “Als wij dat dan gaan gebruiken als sproeiwater en we het gaan bemonsteren, zit er ook een verhoogd aandeel PFAS in en als dat eenmaal verhoogd is, kunnen de waterschappen daar weer wat van gaan vinden.”

Vrij denkt met dubbele gevoelens terug aan de inmiddels weer opgeheven taskforce PFAS. “In het begin dacht ik dat we wel wat te vertellen hadden, maar later kwam ik er toch ook wel achter dat er veel overheidspartijen zijn die gewoon hun eigen gang gaan”, vertelt hij. Hij legt uit dat dit kan omdat veel zaken gedecentraliseerd zijn. “Als de bevoegdheid om PFAS-normen te hanteren is gedecentraliseerd, kun je daar op landelijk niveau wel wat van vinden, maar lokale en regionale overheden mogen daar dan zelf over beslissen.”

01-12 2019 STAATSSECRETARIS BIEDT ONDERNEMERS MEER SPEELRUIMTE

Op 1 december treedt er een kleine verruiming van de PFAS-normen in werking, mede dankzij

de inzet van Cumela. Deze verruiming haalde nog lang niet alle cumelabedrijven uit de problemen. Het ministerie wilde wachten op meer onderzoek van het RIVM voordat ze een ruimere normering instellen.

01-07 2020 HET TIJDELIJK HANDELINGSKADER KRIJGT WERKBARE NORMEN

Ongeveer een jaar na de aankondiging van het tijdelijk handelingskader PFAS, wordt op 1 juli door de staatssecretaris een nieuwe verruiming van de normen aangekondigd die meer handelingsperspectief biedt. De onwerkbaar norm van 0,1 microgram onder oppervlaktewater verandert in 0,8 microgram, waardoor de meeste bedrijven gewoon weer aan de slag kunnen.

‘HET MINISTERIE DOET NU NIETS MEER ZONDER AFSTEMMING MET HET BEDRIJFSLEVEN’

“Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat doet nu niets meer zonder afstemming met het bedrijfsleven”, zegt Zijlstra. Voor hem is dat de winst die er het afgelopen jaar is geboekt. “Het definitieve handelingskader komt eraan. Daarover stemmen we dingen af met het ministerie, samen met allemaal andere belanghebbenden”, zegt Zijlstra. Hij geeft aan dat het nu wachten is op het nieuwe rapport van het RIVM. Hierop zal het definitieve handelingskader namelijk worden gebaseerd.

Jan Vrij heeft er vertrouwen in dat de opgebouwde relatie met het ministerie toekomstige crises kan voorkomen. “Iedereen heeft elkaars telefoonnummer nu en als er wat is, kun je elkaar bellen en vragen: ‘Hoe zie jij dat?’”